

LIITE REFERENSSEIHIN

Oulun vanhan pappilan maalaisseurakunnan puoleisen osan peruskorjaus

Tämän raportin olen kirjoittanut restaurointikillan nettisivuille vaiheiden 1a ja 1b jälkeen

Kuva 1. Oulun vanha pappila.

Oulun vanha pappila on Engelin suunnittelema ja rakennettu n.1827. Alun perin rakennettiin tällöin erikseen vierekkäin kaupunkiseurakunnan ja maalaisseurakunnan pappilat. Rakennukset yhdistettiin toisiinsa 1898. Maalaisseurakunnan puoleinen osa on nykyisin toimistotilaa ja säilynyt hyvin alku-peräisessä asussaan, aiemmin ei isompia korjauksia ollut tehty. Sen sisäilmaa ja rakenteita alettiin tutkia henkilökunnan saatua erilaisia oireita, joiden syyksi paljastui sisäilmamittausten perusteella lahonnut alapohja. Tämä 2006 alkanut alapohja-remontti paisui vähitellen täydelliseksi peruskorjaukseksi.

Työn tilaajana oli Oulun seurakuntayhtymä ja pääurakoitsija YIT Rakennus Oy, jolle tein töitä. Alapohjaremontissa olin mukana heinäkuusta lokakuuhun 2006 ja seinä- ja välipohjaremontissa helmikuusta 2007 helmikuuhun 2008. Rakennus on suojeltu SR-1 merkinnällä ja työ oli museoviraston valvomaa, arkkitehtina toimi Jukka Teppo.

Pappilaan oli tehty v.1995 iso remontti jolloin kylmä yläkerta oli muutettu lämpimiksi tiloiksi ja luonnonkivisokkeli oli rapattu tiiviiksi sekä rossipohjan tuuletusaukkoja tukittu. Lisäksi perustus on pettänyt pappilan toiselta sivulta aikain saatossa noin 15cm niin että alapohjapalkit ja niiden päällä oleva turvepehkuu kannatteleva laudoitus olivat irronneet pohjahirsistä aiheuttaen lämpövuotoja ja siten veden kondensoitumista ja alimpien hirsien lahoamista. Edelleen talossa oli ollut aikain saatossa putkivuotoja siellä täällä. Rossitilasta löytyi jopa katkennut betoniviemäriputki ja erään vessan kaikki tuotokset olivat kertyneet talon alle ja imeytyneet rossipohjan

maaperään ties kuinka kauan aikaa. Lahoamisille löytyy siis useita syitä, mutta viimeinen niitti lienee ollut tuuletusaukkojen tukkiminen.

Kuntotutkimusten perusteella päätettiin siis ensin korjata alapohja, seinäpinnat tapetteineen säilyttäen. Alapohja purettiin ja sen alla oleva epämääräinen, mikrobien saastuttaman maa-aines imettiin imu-autolla pois. Puhtaalle maalle ruiskutettiin booraksi-liuos tarkoituksena ehkäistä mahdollisten lahosienten kasvua. Sitten maahan levitettiin suodatinkangas ja päälle puhallettiin lecasora. Tuuletusaukkoja lisätettiin sokkeliin. Erikoista oli että korjaukset tehtiin pääasiassa sisäpuolelta ulkovoorta purkamatta, mutta kahdessa paikassa alimpia ulkovoirilautoja jouduttiin käyttämään irti. Lopuksi kaikki puupinnat desinfioitiin klorit-fortella ennen uuden rossilattian tekoa. Kaikkiaan jouduttiin tekemään paikoitellen jopa 5 käsittelyä ennen kuin saatiin asetetut raja-arvot alittavat pitoisuudet. Minun työskäällä olivat pääasiassa lahovauriokorjaukset, alapohjapalkkien lisätuennat, desinfioinnit ja uuden puulattian teko.

Kun lattia oli saatu valmiiksi, oli alun perin tarkoitus että vanhat löystyneet pinkopahvit kiristetään paikoilleen seiniin sen kummemmin kajoamatta. Kun pahveja irroteltiin, alkoi seinistä paljastua mittavia lahovaurioita. Seinäpintoja alettiin riisua puupinnalle museoviraston suostumuksella. Tämä seinien läpikäynti osoittautui aiheelliseksi ja parissa huoneessa seinästä sananmukaisesti olisi voinut käydä läpi, ellei ulkovoori olisi sitä estänyt. Kaikista huoneista otettiin tapettikerrosnäytteet museoitaviksi.

Edelleen työn edetessä alkoi välipohjan kohdalla ulkoseinissä olevia lahovaurioita paljastua yhä enemmän ja kahden em. huoneen katon havaittiin olevan rysähtämäisillään. Vain panelointi oli estänyt palkkeja turvemuhineen tippumasta alas. Lisäksi huomattiin että välipohjan turpeiden päälle oli jätetty yläkerran rakentamisen yhteydessä kaikenlaista sinne kuulumatonta törkyä, mm. muoveja sekä runsaasti läpilahoja lautoja. Niinpä tehtiin radikaali päätös ja koko välipohja vanhoine panelointineen ja turpeineen purettiin. Yhdessä huoneessa kaikki välipohjapalkit

olivat ulkoseinän puoleisista päistään lahonneet niin lyhyiksi, että ne piti uusida. Tämän huoneen katto oli ollut ”pyhän hengen” varassa ylhäällä. Tässä huoneessa jouduttiin lisäksi liittämään seinät nurkasta toisiinsa kulmarauodoilla, sillä kattotuolit olivat pullistaneet seinää (kuva 2); pitkänurkkaliitokset eivät olleet pitäneet seiniä yhdessä, koska pitkänurkat oli sahattu pois ilmeisesti ulkovuoren teon yhteydessä jo 1800-luvulla.

Talossa on ruotsalaiset kattotuolit, jolloin vesikaton kuorma tulee välipohjapalkiston päälle. Useissa huoneissa oli 90-luvulla tehdyn yläkertaremontin yhteydessä kolottu ja katkottu välipohjapalkkien ja ristikoiden välistä poikittaista konttia kannattavaa vekselipalkkia niin, että useat kattotuolit eivät toimineet oikealla tavalla eli eivät kantaneet kontin kohdalta, vaan olivat nyt nokastaan kantavia pyrkien samalla levittämään rakennusta. Nyt tuli rakennesuunnittelijalle kovasti töitä jotta saadaan katto kantavaksi ja jo paikoitellen alkanut talon leviäminen hallintaan. Kattotuolien kontit otettiin alapäästään kiinni välipohjapalkkien väliin poikittain palkkikengillä liitettyihin vekselipalkit korvaaviin lyhyisiin apupalkkeihin. Heikompi-kuntoisia välipohjan hirsipalkkeja vahvistettiin kertopuupalkeilla.

Huoneisiin, joissa seinä oli lahonnut läpeensä, tein uutta seinää useita neliömetrejä, mutta muissa riitti paikkailu. Lopuksi kävin kaikki vanhat ja uudet saumat läpi ja tilkkasin tarvittaessa pellavalla. Huonosti tilkitty hirsiseinä saattaa alkaa nimittäin lämpövuotojen vuoksi lahoamaan. Useat lahovauriot näyttivät johtuneen lähes 200 vuoden aikana tapahtuneesta lämpövuodosta ja pahimmat tapaukset välipohjan kohdalla ilmeisesti ammoisista vesikaton vuodoista.

Kun hirsirakenteet oli saatu toimiviksi, desinfioin pinnat kloriitilla. Paljaille puupinnoille tämä konsti teipsi hyvin ja sallitut raja-arvot alittavat mikrobipitoisuudet saavutettiin. Ongelmia tuottivat seinät, joissa oli alkuperäinen, happamalle haiseva vesiliukoinen maitomaali. Nämä seinät jouduttiin lopuksi veistämään puhtaalle puupinnalle käsin. Vesipesua ei voitu käyttää, koska taloon oli tehty jo uudet lattiat. Mikäli lattiat olisivat olleet vielä auki, olisi seinät olleet kätevintä pestä vedellä ja juuriharjalla.

Kun oli saatu puhtaat paperit, niin seinät aluksi koolattiin, sitten puhallettiin 50mm selluvillakerros lisäeristeeksi, ilmansulkupaperi, kuitulevy, tapetointi ja puolipaneeli. Tapetit olivat ruotsalaisia käsinpainettuja arvotapetteja. Uudet sähköjohdot laitettiin yhteydessä seinien sisälle. Katolle tehtiin aluksi koolaus, sitten

asennettiin kuituvahvistettu ilmansulkupaperi, jonka alapuolelle harvalaudoitus. Selluvillan puhallettiin paperin yläpuoliseen onteloon paperiin tehdyistä, jotka lopuksi teipattiin umpeen. Katot paneloitiin ja maalattiin, sekä tehtiin listoitukset vanhojen mallien mukaan. Vanhat ovet laitettiin takaisin. Koska seinien paksuus kasvoi jonkin verran, jouduttiin ikkunoihin tekemään smyygit ja ikkunapenkkejä jatkettiin lisäpenkin avulla sisällepäin.

Tämä työmaa oli erittäin monipuolinen ja opettava kokemus. Erityisen mielenkiintoiseksi työn teki talolle aiemmin tehtyjen korjausten vähäisyys. Työ tehtiin mahdollisimman hyvin ja perinteisesti. Näin, miten lähes 200 vuotta sitten tehdyt rakenteet toimivat ja kestävät aikaa. Työssä näin myös, miten virheellisesti tehdyt korjaukset saattavat aiheuttaa suurta tuhoa aikain saatossa; jos lattia on vetoisa, vetoa ei pidä vähentää ainakaan rossipohjan tuuletusta heikentämällä.

Kuva 2. Uudelleen tehtyä hirsiseinää, jota ei juuri erota vanhasta. Tässä näkyy tekstissä mainittu kulmarauodoilla vahvistettu nurkka, koska vanhan vuorauksen yhteydessä on pitkänurkkaliitokset sahattu pois. Yläkerta on 90-luvulla tehty teräspalkkien varaan (harmaanvihreä palkki keskellä kuvaa). Teräspalkin alapuolella on asennettuna uusi kattotuolien kontin alla kulkeva vekselipalkki ja tämän alapuolelle tulee vielä uudet välipohjaniskat.

